

Windows Vista v predaji

Príchodom českých a slovenských verzií Windows Vista na náš trh sa tento nový operačný systém spoločnosti Microsoft konečne stal dostupným aj pre Slovákov - nie každý predsa ovláda anglický jazyk. Napriek tomu, že o Windows Vista sa na PaBi3.com už čo-to napísalo, onen článok z augustu 2005 sa dnes inak ako absolútne neaktuálny nazvať naozaj nedá.

Ak si neviete dať rady s otázkami, akými novými vlastnosťami vlastne Windows Vista disponuje, čo so sebou obnáša prechod na ňu alebo či sa prechod vôbec oplatí, čítajte ďalej.

Windows Vista a spol.

Prvé zmienky o pokračovateľovi produktovej línie Windows sa objavili približne v dobe uvedenia Windowsu XP na trh. To znamená, že o Windows Vista, vtedy ešte označovanom kódovým menom Longhorn, ktoré teraz mimochodom patrí ešte nevýdanej serverovej edícii dnešnej Visty, sa vie už pomerne dlhých šesť rokov.

Pôvodne sa plánovalo, že Vista bude postavený na jadre OS Windows Server 2003. Možno sa teraz pýtate, prečo Microsoftu trvalo uvedenie Visty tak dlho. Odpoveď je pomerne jednoduchá. Ak by všetko prebehlo tak ako sa pôvodne plánovalo, Vistu by sme tu mali už v roku 2003. Vývoj v oblasti multimédií ale významne pokročil, prichádzali nové softwarové ale aj hardwarové technológie, vznikla potreba aktívnejšie sa brániť proti zásahom do bezpečnosti systému (vírové nákazy, spyware, adware...). Toto všetko vyústilo až k prakticky kompletnému prepísaniu miliónov riadkov zdrojových kódov a logicky aj k veľkému pozdržaniu príchodu Visty.

Aj viackrát odkladom Windowsu Vista sa mohol najrozšírenejší operačný systém súčasnosti, Windows XP, dostať na takú vysokú úroveň, na akej ho máme. Existuje prečo obrovské množstvo kvalitných aplikácií a hier a takisto je veľmi stabilný a má obrovskú podporu hardwaru. Všetky tieto vlastnosti vám nemôže ponúknuť žiadny iný doteraz vytvorený operačný systém, možno až na Vistu. Windows XP sa navyše s príchodom Visty rozhodne nestal zabudnutým, pretože Microsoft mu plánuje podporu ešte minimálne na ďalších 5 rokov a možno sa taktiež dočkáme ešte jedného veľkého updatu v podobe Service Packu 3!

Ak je ale Windows XP tak skvelý operačný systém a každému vyhovuje, prečo by mali zákazníci zbytočne "vyhadzovať" peniaze za niečo papierovo rovnako dobré? Na to sa mi ťažko hľadá odpoveď. V každom prípade je pre Microsoft nový operačný systém veľmi dôležitý z hľadiska oživenia trhu a jeho marketingové oddelenie si na zákazníkov preto pripravilo množstvo lákadiel.

Verzie

Ponuka rôznych verzií Windowsu sa v porovnaní s Windowsom XP rozšírila. Kým Windows XP sa vyskytoval len v dvoch verziách, Home a Profesional, Windows Vista existuje až vo ôsmich - Home Basic, Home Premium, Business a Ultimate, každá v 32 a 64-bitovej edícii. Predávajú sa na DVD zabalených v peknom obale líšiac sa témou podľa verzie (32 a 64-bitové edície majú rovnaký obal).

Zaujímavé je, v akej forme sa Vista na DVD nachádza - v skutočnosti je na každom nosiči prítomná verzia Ultimate! Nemyslite si ale, že si kúpite najnižšiu edíciu Home Basic a spokojne si budete užívať výhody najvyspelejšej edície Ultimate. Kľúčovým faktorom je sériové číslo - len od neho závisí, koľko sa toho z verzie Ultimate do počítača nainštaluje. Jedno sériové číslo je navyše použiteľné na inštaláciu akejkoľvek jazykovej verzie Visty a takisto nie je rozlišovaná ani jej 32 a 64-bitová verzia. Do 30 dní po inštalácii je bezpodmienečne nutné Vistu aktivovať, v opačnom prípade sa jej funkcie maximálne obmedzí.

Falšovanie sériových čísel u Windows Vista už nie je také jednoduché ako to bolo u Windowsov XP. Windows Vista bol spoiatku takisto crackovzdorný, pretože ho Microsoft vybavil omnoho pokročilejším systémom ochrany. Napriek veľkému úsiliu sa Microsoftu ale nepodarilo Vistu proti pirátom ochrániť na 100%. Nech je už zabezpečenie sebalepšie, ono sa to samozrejme ani nedá. Vždy existuje spôsob, ktorým sa ochrana dá oklamať. Preto už pred vydaním Visty sa po internete "povalovala" kopa crackov, viacka ktorým ste si mohli napr. predĺžiť 30-dňovú aktívnu periódu na 120 dní a na ďalších 120 dní. Proti všemožnému typu crackov sa Microsoft aktívne bráni a celý tento zápas pripomína súboj vírus vs. antivírus.

Windows Aero

Pravdepodobne najväčším lákadlom na Windows Viste je nová grafická téma Windows Aero (niekedy označované aj ako Aero Glass). Viacka nemu sú Visty spoiatku slasť pre oči. Všetko vyzerá veľmi pekne, aplikačné okná sú polopriehľadné; Zámerné som ale napísal "spoiatku". Po určitej dobe si túto novú grafickú tému "okukáte" a úplne zabudnete, že nejaké Aero vôbec existuje. Ak ale Aero vypnete, rozhodne vám bude chýbať.

Windows Aero je podporované všetkými verziami Windows Vista s výnimkou Home Basic. Jeho absencia vás veľmi mrzieť nemusí, pretože téma samotná tam do určitej miery prítomná je. Nečakajte ale žiadne 3D efekty a priehľadné okná;

Na to, aby ste Windows Aero vôbec spustili potrebujete mať grafický hardware s podporou DirectX 9.0 a shaderov aspoň vo verzii 2.0 a takisto aspoň 128 MB pamäte, čo by dnes už nemal byť žiadny problém.

V súvislosti s grafickým rozhraním Aero sa často skloovalo zvýšenie spotreby počítača v dôsledku používania grafickej karty na poiatanie špeciálnych efektov. Takisto sa šírili fámy o tom, že Aero počítač spomalí. Ani jedno z týchto tvrdení sa našťastie nepotvrdilo. Hneď po vypustení Windowsu Vista si ho pod drobnohľad zobrali mnohé zahraničné servery a z ich testov vyplynulo, že Aero neprináša žiadny nárast spotreby a ani spomalenie systému.

DirectX 10

Pre hráčov je najdôležitejším rozšírením Windowsu Vista už desiaty upgrade API DirectX. DirectX 10 má priniesť významný posun v grafickom stvárnení hier do doposiaľ nevídaných výšin. Jediné grafická karta, ktorá je s DirectX 10 úplne kompatibilná, má oprávnenie písať sa sloganom typu "Fully DirectX 10 compatible". Dôsledkom zlepšenej kvality grafiky je nová verzia shaderov, Shader Model 4.0, a menej tzv. prázdnych miest v API, viacka čomu budú môcť vývojári použiť ešte

viac efektov.

Je v tom ale malý háčik. Jediné grafické karty s podporou DirectX 10, ktoré sú momentálne na trhu, sú pomerne drahé GeForce 8800. Na tie ale zatiaľ nedokáže NVidia dodať schopné ovládače a tak je podpora DirectX 10 aj na týchto kartách len papierová. Situácia by sa mohla zmeniť už v apríli alebo máji, keď sa na trh dostane celá séria grafických kariet GeForce 8000, resp. nižšia a stredná trieda grafických kariet od AMD (na top-model od AMD si ešte budeme musieť nejaký čas počkať).

Sidebar

Sidebar je asi prvým prvkom Visty, ktorý ju sprevádza už od čias prvých uvedených screenshotov. Ide o akési úložisko malých, viac či menej užitočných, programov, ktoré sa označujú spoločným termínom Gadgets. Medzi nimi nájdete napr. hodinky, gadget na sledovanie využitia operačnej pamäte, kalendáre a pod.

Ovládanie

Veľké zmeny doznalo ovládanie systému. Až na niečo málo výnimiek sú ovládacie prvky rozložené lepšie ako vo Windows XP. Pohybovanie sa vo Viste je preto celkovo omnoho príjemnejšie a pohodlnejšie.

Alt+Tab, Win+Tab

Stará dobrá kombinácia Alt+Tab prešla kozmetickou zmenou. Kým vo Windows XP pri stlačení tejto kombinácie kláves boli viditeľné len ikony práve spustených aplikácií, vo Windows Vista navyše vidíte aj zmenšený obrázok aplikovaného okna. Možno si poviete, že takáto zmena je zbytočná, po odsúšaní ale určite uznáte, že ide o značné zjednodušenie orientácie medzi oknami. S príchodom grafického rozhrania Windows Aero sa dá medzi programami prepínať aj skratkou Win+Tab. Táto spôsobí stmavenie obrazovky a zoradenie aplikovaných okien pootočených o 45 stupňov za seba v trojrozmernom prostredí. Pekné, ale trochu neprehľadné.

V prípade zapnutého Aero už k ponuke štart nepristupuje tlačidlom s nápisom "Štart", ale len obyčajnou okrúhly ikonou s logom Windowsu. Jednotlivé položky ponuky sa už nevysúvajú do ďalších listov, ale zobrazujú sa v jej ľavej časti. Konkrétne ide o najpoužívanejšie programy. K menej používaným aplikáciám sa už musíte buď dopracovať trochu nemotorným stlačením tlačidla "Zobrazí všetko" alebo po novom aj omnoho pohodlnejšie, zadaním textového reťazca, reprezentujúceho daný program, do kolonky na spodnej strane ponuky. Táto vyhadzovacia kolonka sa nachádza takisto v každom okne a je naozaj excelentnou pomôckou pri práci.

Ovládanie hlasom

Spoločne s uvedením Pentia III na trh boli tí zasvätenejší vystavení mimo iného aj informáciám o nadchádzajúcej dobe hlasového ovládania počítačov. Neviem, či sa niečo nepodarilo, ale dodnes nepoznám jediný poriadny software, ktorý by mi dovolil operačný systém ovládať hlasom. S Windowsom Vista sa táto veľmi zaujímavá vymoženosť stáva skutočnosťou. Do systému je ovládanie hlasom integrované na úrovni, zatiaľ však len v angličtine (som veľmi zvedavý, či sa na tom niekedy niečo zmení a ak áno, či sa to dotkne aj slovenskej mutácie OS).

Ak máte mikrofón, stane sa pre vás ovládanie Visty vašou obľúbenou činnosťou. Po absolvovaní krátkeho tutoriálu, ktorý vás naučí hlasové povely, budete schopný systém naplno ovládať vyslovovaním slov typu "ok", "cancel" a pod. Treba vyskúšať a uvidíte.

Bezpečnosť Windows Defender

Program na ochranu proti adware, spyware a malware, v dnešnej dobe veľmi "obľúbenými" strážcami života (vašeho a aj virtuálneho života systému). Ak ste už niekedy mali skúsenosti s programami typu AdAware, SpyBot a pod., budete sa pri nastavovaní tohto softwaru cítiť ako doma. K dispozícii sú voľby na nastavenie real-time skenovania, ako aj voľby na skenovanie vo zvolenom čase. Windows Defender ako taký dosahuje celkom slušné výsledky, špecializovaný software na tom ale tradične bude o niečo lepšie. Čas ukáže.

Windows Firewall

O kvalite firewallu dodávaného spolu s Windowsom XP SP2 by sa dalo diskutovať (ako aj o tom, či sa vôbec dá nazvať firewallom). To však vôbec nie je dôležité. Dôležité je, že firewall vo Windows Vista je skutočne firewallom a oproti XP-čkovému umožňuje navyše hlavne vytvárať pravidlá pre jednotlivé porty, protokoly a aplikácie.

Windows Internet Explorer 7

V dobe keď už bol Internet Explorer 6 ďaleko pozadu za konkurenčnými riešeniami (Firefox, Opera), o čom by vám mohol PaBi3 rozprávať :), prišiel Microsoft s niečím, čo je opäť mierne pozadu. Siedma verzia prehliadača si oproti predchodcovi polepšila najmä v oblasti blokovania vyskakovacích okien, antiphishingovej ochrane, konečne pribudly záložky a takisto design a layout sa zmenili výrazne k lepšiemu. Ďalej sa rozpisovať o IE7 je zbytočné, každý ho má doma, tak si ho môže vyskúšať. A ak ho aj nemáte, nevadí, zmenilo sa prakticky len to, čo som napísal.

Ovládače

Najväčší problém pre Windows Vista predstavujú ovládače. I keď databáza ovládačov, ktorou Vista disponuje, je obrovská, stále sa nájde množstvo zariadení, ktoré s Vistou nebudú fungovať korektné a možno ani vôbec. Predovšetkým druhá menovaná nepríjemnosť sa týka hlavne 64b edícií Windowsu Vista.

Microsoft proti neschopnosti výrobcov nič nezmôže. Hardware bez ovládača nefunguje a je smutné, že výrobcovia týmto Windows Vista odpisujú. Najčastejším zdrojom problémov sú modemy (dnes využívané už iba na pripojenie do internetu prostredníctvom mobilných operátorov) a zvukové karty. Napr. taký Creative, všeobecne známy producent zvukových kariet SoundBlaster, si neschopnosť dodať normálny ovládač so sebou nesie už dlhé roky.

Problémy s ovládačmi sa dajú čiastočne riešiť nainštalovaním ovládača z Windows XP, ale len v prípade 32-bitovej Visty. Takisto inštalácia tzv. beta ovládačov nemusí skončiť úspešne.

Kompatibilita a software

S kompatibilitou software je to podobne ako v prípade ovládačov - dvojaké. Na 32-bitových Vistách funguje väčšina software viac menej bez problémov, vývojári na Vistu navyše aktívne zareagovali a v prípade neprijemností vydali opravný patch, resp. novú verziu programu. Na 32-bitových Vistách dokonca spustíte aj 16-bitové programy, ktoré pre svoju èinnosť nevyžadujú prítomnosť 16-bitových ovládačov, dokonca aj niektoré DOS-ové hry. 16-bitový režim je už ale pre 64-bitové Visty tabu, takisto ako aj programy vyžadujúce prístup k hardwaru ako napr. vypočítavací software, programy dodávané k scannerom a pod. To ale priamo súvisí s ovládačmi. Situácia sa behom nasledujúcich niekoľkých týždňov bude samozrejme zlepšovať, no vyriešenie všetkých problémov bude časovo náročné.

Hardwarové požiadavky

Mnoho používateľov je neoprávnene zarazených nárokmi, ktoré Windows Vista kladie na systém. Skutočnosť je ale taká, že Visty sú až na jednu maličkosť asi tak náročné ako Windows XP. Alfou i omegou výkonu Windowsu Vista je veľkosť operačnej pamäte. Dnes úplne bežný 1 GB RAM je optimálnym minimom. Systém na ňom pobeží ako hodinky, veľká spustených aplikácií by ale už mohlo spôsobiť swapovanie. 512 MB operačnej pamäte predstavuje minimálne množstvo pamäte, na ktoré sa systém dá nainštalovať. Pre naozaj pohodlnú prácu so systémom odporúčam použiť 2 GB RAM.

Poviete si: "Systém, ktorý v pamäti zaberá 1 GB miesta? Tak to je teda sila!" Vista sa k operačnej pamäti ale stavia úplne inak ako Windows XP. Vista operačnú pamäť skutočne využíva a navyše ešte (v určitom zmysle slova) v prospech používateľov. Do pamäte načítava často spúšťané programy a vďaka tomu ich dokáže spustiť omnoho rýchlejšie, často aj desaťkrát (to ocenia najmä používatelia programu Photoshop a iných abnormálne dlho sa spúšťajúcich aplikácií). Prvotné spustenie programov je ale spravidla o niečo pomalšie.

Spomínaných 512 MB pamäte je vhodné akurát tak do kancelárskeho počítača s nainštalovaným balíkom Microsoft Office. Na akúkoľvek inú zmysluplnú prácu s takýmto množstvom pamäte môžete vo Viste zabudnúť. Pridanie ďalšieho polgigabajtu RAM spôsobí veľké zrýchlenie, myslíte si, že už akákoľvek èinnosť vrátane mierne obmedzeného hrania hier. Osadením dvoch gigabajtov pamäte sa Vista stáva absolútne svižným systémom schopným vyhovieť aj požiadavkam tých náročnejších. Vo všeobecnosti sa dá tvrdiť, že Windows Vista sa správa rovnako ako Windows XP osadený o 512 MB menším množstvom pamäte (1024 MB na Windows XP = 512 MB na Windows Vista).

Rozdiel vo výkone hier medzi 1 a 2 GB pamäte sa v priemernom framerate väčšinou vôbec neprejaví, hráči s 1 GB RAM budú ale vystavení častejšiemu, resp. častému swapovaniu.

S 2 GB RAM je plynulosť omnoho vyššia, najnáročnejšie hry dneška sa vám ale plnohodnotne odvíjajú až po osadení 4 GB pamäte.

Záver

1. Windows Vista je dobrý operačný systém, ktorý momentálne ešte trpí pod vplyvom nedostatku dobrých ovládačov na určitý typ hardwaru a trochu menšou kompatibilitou so softwarom. Nie vždy ale ide o problém Visty. Mnoho krát za všetko môžu programátori. 32-bitové Visty sú na tom z tohto hľadiska oveľa lepšie, ich 64-bitové edície ale ešte majú čo prekonávať.

2. Windows Vista je moderný operačný systém, ktorý ponúka množstvo funkcií, vylepšenú bezpečnosť a je veľmi príjemné s ním pracovať. Napriek tomu ho nemôžem jednoznačne odporučiť. Windows XP urobí tú istú prácu ako Vista a po piatich rokoch ostrej prevádzky sa z neho stal výborne vyladený systém. Podobný osud Vista pravdepodobne nečaká, pretože Vista-nasledovník s označením Vienna by sa mal objaviť už v roku 2009. Snáť len v prípade, že si zaobstarávate nový počítač, nemá zmysel kupovať k nemu Windows XP, ale rovno Windows Vista.